

Udruženje za tehnologiju vode
i sanitarno inženjerstvo

Tehničko pravilo

Radni list W 400-1

DVGW oktobar 2004

UTVSI jun 2011

Tehnička pravila za distributivne vodovodne sisteme
Deo 1: Projektovanje

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

628.1/.2(497.11)(083.133)
006.44:628.1/.2(497.11)

Radni list W 400-1 : Tehnička pravila za distributivne vodovodne sisteme. Deo 1, Projektovanje / [priredilo] Udruženje za tehnologiju vode i sanitarno inženjerstvo. - Beograd : Udruženje za tehnologiju vode i sanitarno inženjerstvo, 2011 (Beograd : Planeta print). - 62 str. : graf. prikazi, tabele ; 29 cm. - (DVGW [Deutscher Verein des Gas- und Wasserfaches] pravila)

Na nasl. str.: DVGW oktobar 2004 - UTVSI jun 2011. - "Prevod je prilagođen evropskim i srpskim normama ..." --> Nacionalni predgovor. - Tekst štampan dvostubačno. - Tiraž 200. - Napomene i bibliografske reference uz tekst.

ISBN 978-86-82931-40-9

1. Удружење за технологију воде и санитарно инжењерство (Београд)
а) Водовод - Србија - Технички прописи - Дистрибутивни водоводни системи - пројектовање

COBISS.SR-ID 183517196

ISBN

Autorska prava zadržava Deutscher Verein des Gas- und Wasserfaches e.V. – Technischwissenschaftlicher Verein - DVGW (Nemačko tehničko i naučno udruženje za gas i vodu)

*Izdavač za Srbiju:UTVSI, Beograd, jun 2011
UTVSI Udruženje za tehnologiju vode i sanitarno inženjerstvo
Sinđelićeva 21
11000 Beograd
Telefon: +381 (0) 11 244 2228
Telefax: +381 (0) 11 244 1193
E-Mail: office@utvsi.com
Internet: www. utvsi.com*

Za područje Republike Srbije autorska prava su prenesena na Udruženje za tehnologiju vode i sanitarno inženjerstvo - Beograd, pa se kopiranje i umnožavanje u celini ili delovima, u bilo kojoj formi, može vršiti samo uz saglasnost UTVSI.

Tehnička pravila za distributivne vodovodne sisteme

Deo 1: Projektovanje

Sadržaj

Nacionalni predgovor	6	6.1.3	Glavni cevovodi za snabdevanje vodom i distributivni cevovodi	21
Predgovor DVGW	7	6.1.4	Kućni priključci	22
1 Područje primene	9	6.2	Određivanje položaja cevovoda na podužnom preseku	22
2 Normativne reference	9	6.2.1	Dovodni cevovodi	22
3 Pojmovi	15	6.2.2	Glavni i distributivni cevovodi	22
3.1 Pojmovi prema SRPS EN 805, poglavlje 3	15	6.2.3	Kućni priključci	22
3.1.1 Pritisak i prečnik	15	6.3	Vođenje cevovoda kroz područja sa zagađenim zemljištem	23
3.1.2 Sistem	17	6.3.1	Opšte	23
3.1.2.1 Opšte	17	6.3.2	Hemijske materije	23
3.1.2.2 Glavni cevovod	17	6.3.3	Groblja	23
3.1.2.3 Rezervoar za vodu i piće	17	6.4	Posebne mere obezbeđenja za cevovode na nepovoljnom terenu i sa nepovoljnim sastavom zemljišta	23
3.1.2.4 Distributivni cevovod	17	6.5	Zajedničko polaganje kablova za prenos informacija	23
3.1.2.5 Rezervoar za vodu	17	7	Zajedničko korišćenje javnih površina, saobraćajnica, voda i nasipa kao i privatnih poseda	23
3.1.2.6 Sistem za distribuciju vode	17	7.1	Opšte	23
3.1.2.7 Dovodni cevovod	17	7.2	Parcele i objekti koji pripadaju železnici	24
3.2 Termini i definicije prema DIN 4046	17	7.3	Javne površine	24
3.2.1 Uzlazni bunarski cevovod	17	7.3.1	Opštinske javne površine	24
3.2.2 Prihvatni cevovod	17	7.3.1.1	Sa ugovorom o koncesiji	24
3.2.3 Tranzitni cevovod	18	7.3.1.2	Bez ugovora o koncesiji	24
3.2.4 Fazonski komad	18	7.3.2	Državne, pokrajinske i okružne saobraćajnice	24
3.2.5 Usisni dovod pumpe	18	7.4	Dobijanje prava za korišćenje privatnih parcela za prolazak vodova	24
3.2.6 Cevna mreža	18	7.5	Vode	24
3.2.7 Cevovod za sirovu vodu	19	7.6	Samonoseće cevi i cevovodi na mostovima	25
3.3 Ostali termini i definicije	19	7.7	Rečni nasipi	25
3.3.1 Bunarski cevovod	19	7.8	Objekti za zaštitu obala	25
3.3.2 Uzlazni cevovod (natega)	19	8	Zaštitni koridori	26
3.3.3 Lokalna mreža	19	8.1	Opšte	26
3.3.4 Pritisak mirovanja	19	8.2	Zaštitni koridori	26
3.3.5 Kućni priključak	19	8.3	Koridori za radove	26
3.3.6 Distributivni vodovodni sistemi	19	9	Oblik mreže i građevine	27
3.3.7 Termini i definicije koji se odnose na potrošnju vode	19	9.1	Oblik mreže	27
4 Načela i ciljevi projektovanja	19	9.2	Položaj rezervoara za vodu za piće	27
5 Kvalitet vode	20	9.3	Ostale građevine	29
5.1 Opšte	20	9.3.1	Opšte	29
5.2 Materijali	20	9.3.2	Nadzemne građevine	29
5.3 Sprečavanje povratnog toka	20	9.3.3	Podzemne građevine (šahтови)	29
5.4 Stagnacija	20			
5.5 Povezivanje sa drugim sistemima	20			
6 Trasiranje	21			
6.1 Određivanje položaja cevovoda na situacionom planu	21			
6.1.1 Osnovna načela	21			
6.1.2 Dovodni cevovod	21			

9.3.4	Zaštita objekata	29	12.13	Posebni slučajevi prolaska ispod građevina	41
10	Servisni pritisak/regulisanje pritiska	30	13	Pokrivanje cevovoda nadslojem.....	41
10.1	Pritisaci u lokalnim mrežama	30	13.1	Opšte.....	41
10.1.1	Opšte.....	30	13.2	Zaštita od zamrzavanja i pregrevanja ..	41
10.1.2	Zone pritisaka.....	30	13.3	Opterećenje od saobraćaja i težine nadsloja.....	42
10.1.3	Servisni pritisak (SP).....	30	13.4	Uobičajene debljine nadsloja za cevovode i kablove	42
10.2	Podizanje pritiska	32	14	Posebna uputstva za pojedine delove sistema.....	42
10.3	Snižavanje pritiska	32	14.1	Vodovi za sirovu vodu	42
10.3.1	Opšte.....	32	14.2	Povratno dobijanje energije.....	42
10.3.2	Uređaji za snižavanje pritiska (umanjivači).....	33	14.3	Predaja vode iz tranzitnih cevovoda	43
10.3.3	Prekidna komora	33	14.3.1	Mesta predaje	43
11	Hidrauličko dimenzionisanje.....	33	14.3.2	Sistemi za mešanje različitih voda	43
11.1	Proračun potražnje vode kao projektne veličine za dimenzionisanje sistema	33	14.4	Uređaji za merenje	43
11.1.1	Projektni periodi i faze izgradnje	33	14.5	Distributivna mreža za tehničku vodu ..	44
11.1.2	Pregled pojmova u vezi sa određivanjem potrošnje vode.....	34	14.6	Tuneli - galerije za vodove	44
11.1.3	Najveće opterećenje i najveća potrošnja	34	15	Izbor cevi i fazonskih komada	44
11.1.4	Dugoročne procene potražnje.....	34	15.1	Opšte.....	44
11.1.5	Srednja i najveća dnevna potrošnja	35	15.1.1	Higijenski zahtevi	44
11.1.6	Najveća časovna potrošnja	35	15.1.2	Opšti tehnički i ekonomski zahtevi	44
11.1.7	Dimenzionisanje prema funkciji cevovoda.....	37	15.1.3	Statički proračun	45
11.1.8	Obezbeđivanje protivpožarne vode u sklopu javnog snabdevanja vodom	37	15.1.4	Unutrašnja i spoljašnja zaštita cevi od korozije.....	45
11.2	Brzine toka	38	15.1.4.1	Opšte.....	45
11.3	Hidraulički proračun	38	15.1.4.2	Pasivna zaštita od korozije.....	45
11.3.1	Opšte.....	38	15.1.4.3	Aktivna zaštita od korozije.....	46
11.3.2	Postupci proračuna	38	15.2	Pregled cevi i fazonskih komada koji se primenjuju.....	46
11.3.3	Stacionarno stanje	38	15.3	Dodatna uputstva za cevni materijal	48
11.3.4	Nestacionarno stanje	38	15.3.1	Opšte.....	48
11.3.5	Hidraulička hrapavost.....	39	15.3.2	Čelik	48
12	Najmanja zaštitna rastojanja od građevina i drugih vodova	39	15.3.3	Nodularni liv	49
12.1	Opšte.....	39	15.3.4	Polietilen (PE 80 i PE 100).....	50
12.2	Rastojanje od građevina	40	15.3.5	Umreženi polietilen (PE-Xa).....	51
12.3	Paralelno polaganje cevovoda i kablova	40	15.3.6	Polivinilhlorid (PVC-U).....	52
12.4	Ukrštanja sa drugim cevovodima i kablovima	40	15.3.7	Plastični materijali ojačani staklenim vlaknima (GFK)	52
12.5	Rastojanja od betonskih temelja	40	16	Izbor armatura i sastav delova cevovoda.....	53
12.6	Rastojanja od visokonaponskih električnih vodova i elektrificiranih pruga	40	16.1	Higijenski zahtevi	53
12.7	Rastojanja od vodova daljinskog grejanja	40	16.2	Tipske norme za ugrađivanje delova....	53
12.8	Rastojanja od kanizacionih vodova ...	40	16.3	Osnove za izbor serijskih armatura.....	53
12.9	Ozelenjavanje u području cevovoda	41	16.3.1	Trajnost	53
12.10	Rastojanje od železničkih pruga i uređaja	41	16.3.2	Veličina pritiska	53
12.11	Rastojanje od javnih saobraćajnica.....	41	16.3.3	Materijal za zaptivne elemente.....	53
12.12	Izgradnja iznad vodovodnih cevovoda.	41	16.3.4	Unutrašnja i spoljašnja zaštita.....	53
			16.3.5	Posebna uputstva za upotrebu i izbor armatura	53
			16.4	Uređaji za zatvaranje toka na magistralnim i glavnim cevovodima	53
			16.4.1	Zatvaračke armature	53

16.4.2	Regulacione armature.....	54
16.4.3	Uređaji za havarijsko zatvaranje [DVGW W 322 (A)].....	54
16.5	Zatvarački uređaji kod glavnih i distributivnih cevovoda.....	54
16.6	Hidranti.....	56
16.6.1	Svrha, izbor i rad hidranata	56
16.6.2	Raspored hidranata.....	56
16.7	Pražnjenje i ispusti za ispiranje	57
16.7.1	Pražnjenje	57
16.7.2	Ispusti za ispiranje.....	57
16.8	Ovazdušavanje odvazdušavanje	57
17	Projektna dokumentacija.....	57
17.1	Opšte.....	57
17.2	Razvojni projekti i projekti za dobijanje saglasnosti i dozvola	57
17.3	Izvođački projekti i podloge za tendere	58
18	Projektom zadati uslovi za izgradnju i rad.....	58
18.1	Dezinfekcija i ispiranje cevovoda za vodu za piće.....	58
18.2	Uputstva i informisanje drugih učesnika u vezi sa izgradnjom i radom	58

Dodatak A (Informativno) - Primeri dobrog i lošeg vođenja gravitacionih i potisnih cevovoda	60
--	-----------

Dodatak B (Informativno) - Postojeće pravne mogućnosti za zauzimanje privatnih parcela radi polaganja cevovoda za vodu za piće.....	62
--	-----------

Nacionalni predgovor

Evropska unija (EU) donela je odluku da izradi jedinstvenu strategiju zaštite životne sredine i upravljanja vodama - ne prepuštajući pojedinim državama u svom sastavu da u tome autonomno odlučuju. Na taj način, vodni resursi i zaštita životne sredine na teritoriji EU postaju briga cele unije. To znači da i pravno-normativni i tehnički propisi moraju biti usaglašeni. Direktive EU postaju osnova pravnog sistema, a standardi, tehnički propisi i tehnička pravila deo regulative tehničkog sistema.

Pod tehničkom regulativom u Srbiji podrazumevaju se standardi, tehnički propisi i drugi srodni dokumenti, saglasno "Zakonu o standardizaciji" (Sl. list SCG br.44/2005.), kao i "Uredbi o načinu izrade, utvrđivanja i donošenja propisa i vođenja registra tih propisa" (Sl. list SRJ br.4/97). Ciljevi tehničke regulative u ovoj oblasti su postizanje utvrđenog stepena sigurnosti u funkcionisanju objekata vodovoda i kanalizacije, uz obezbeđenje zdravlja ljudi koji koriste te objekte kao i njihovog povoljnog uticaja na okolinu.

Problemi u izradi i ažuriranju tehničkih propisa i pravila u oblasti snabdevanja vodom u Srbiji poslednjih dvadeset godina, kao i potrebe za dodatnom edukacijom u skladu sa profesionalnim zahtevima za unapređenjem znanja i radnih sposobnosti zaposlenih u delatnosti snabdevanja vodom za piće, nametnuli su obavezu da se stručni krugovi hitno opredele u kom pravcu i na koji način će delovati.

Udruženje za tehnologiju vode i sanitarno inženjerstvo, kao nacionalna stručna asocijacija, donelo je odluku da pokrene inoviranje i izradu tehničkih pravila u domenu snabdevanja vodom za piće sa namerom da stvori ambijent u kome će se međunarodni standardi iz oblasti vodovoda na najbolji način primenjivati i omogućiti dodatno stručno usavršavanje, unapređenje znanja i veština kao i praćenje nove tehničke regulative.

Imajući u vidu uticaj nemačke inženjerske škole, kao i vodeću ulogu Nemačkog tehničkog i naučnog udruženja za gas i vodu (Deutscher Verein des Gas- und Wasserfaches e.V. - Technischwissenschaftlicher Verein) - DVGW u Evropskom komitetu za standardizaciju, naši stručnjaci su odlučili da nacionalnu tehničku regulativu prirede u saradnji sa ovim nemačkim udruženjem, na osnovu odgovarajućih propisa EU i sa namerom da se donesu tehnička pravila koja će biti nezavisna od privrednih interesa i političkih uticaja, prilagođena domaćoj regulativi i usaglašena sa odgovarajućim institucijama.

Izbor W 400, kao prvog tehničkog pravila priređenog

za izdanje u našoj zemlji, sa tog stanovišta, nije slučajan. Prevod je prilagođen evropskim i srpskim normama, specifičnim praktičnim zahtevima i duhu jezika struke u našoj zemlji. Usaglašavan je kroz blisku saradnju članova redakcionog odbora sa DVGW-om i stručnjacima u okruženju. Uređivački odbor se u najvećoj meri pridržavao originalnog teksta, a sve različitosti predstavljaju nijanse koje su uvedene sa namerom da doprinesu boljoj čitljivosti i razumljivosti.

Razlike u odnosu na originalni tekst, pre svega, se odnose na nekoliko važnih pojmova. Redakcioni odbor se opredelio da za:

- Wasserverteilungsanlagen (postrojenja za distribuciju vode) i distributivni vodovodni sistemi,
- Planung (planiranje) i projektovanje i
- Betrieb (pogon) i rad.

Pravila W 400 čine tri dela:

- DVGW W 400-1 (A): Tehnička pravila za distributivne vodovodne sisteme, deo 1: Projektovanje
- DVGW W 400-2 (A): Tehnička pravila za distributivne vodovodne sisteme, deo 2: Izgradnja i ispitivanje
- DVGW W 400-3 (A): Tehnička pravila za distributivne vodovodne sisteme, deo 3: Rad i održavanje.

Pred srpskom stručnom javnošću je prvo izdanje radnog lista prvog dela W 400-1, posvećenog projektovanju distributivnih vodovodnih sistema, dok su izdanja preostala dva dela na srpskom jeziku u pripremi. Navodi originalnih tehničkih pravila DVGW W 400 citirani su u fusnotama sa namerom da se korisnicima ovih pravila omogući da nemački original prate u izvornom obliku, kao i da se detaljnije informišu. Sam termin distributivni vodovodni sistem obuhvata cevnu mrežu sa ugrađenim konstrukcionim delovima (npr. armaturama i mernim uređajima) i pripadajućim građevinskim objektima, za razliku od sistema za distribuciju vode za piće koji uključuje i rezervoare i crpne stanice i postrojenja. Sistem za distribuciju vode za piće počinje iza postrojenja za preradu vode za piće ili, ako prerada nije potrebna, nakon vodozahvatnog objekta i završava se na mestu isporuke korisniku.

Uvođenje i primena tehničkih pravila pred Udruženje postavljaju niz odgovornih zahteva koji pored obja-

vljivanja obuhvataju i odgovarajuću edukaciju u oblasti projektovanja, izgradnje, rada i održavanja sistema za snabdevanje vodom. Uspeh ovog poduhvata u velikoj meri zavisiće od angažovanja svih zainteresovanih strana, pre svega preduzeća vodovoda, a potom i nadležnih institucija, državne i lokalne uprave, naučnih i obrazovnih institucija, stručnih i profesionalnih udruženja, privredne i inženjerske komore, proizvođača opreme, projektantskih, građevinskih i izvođačkih preduzeća, nevladinih organizacija i ostale stručne javnosti.

Donošenje tehničkih pravila je stalan proces u kome se najbolja domaća, evropska i svetska iskustva i znanja neprekidno koriguju i dopunjavaju i redakcioni odbor ovo izdanje smatra prvim korakom kojim će se naša stručna javnost konačno odlučiti da krene putem davno postavljenih ciljeva.

UTVSI Udruženje za tehnologiju vode
i sanitarno inženjerstvo
Beograd, jun 2011.

Predgovor DVGW

Tehnički besprekorno projektovanje sistema za snabdevanje vodom, cevne mreže sa konstruktivnim elementima (npr. armaturama, mernim uređajima i sl.), kao i pripadajućim građevinskim objektima, predstavlja merodavnu osnovu za pouzdano snabdevanje vodom.

Evropski komitet za standardizaciju- Comité Européen de normalisation ili skraćeno CEN, na osnovu mandata Evropske komisije od 24. maja 1991. preuzeo je zadatak da harmonizuje tehnička pravila u oblasti snabdevanja vodom i donese evropske standarde za oblasti navedene u mandatu, kao konkretne mere kojima se realizuju osnovni zahtevi evropskih direktiva (npr. Direktiva za građevinske proizvode).

U regulativi DVGW-a poslovi harmonizacije se, pre svega, odnose na Pravila za projektovanje distributivnih vodovodnih sistema [DVGW W 403 (M)] i za izgradnju, odnosno ispitivanje vodovodnih cevovoda (DIN 19630 odnosno DIN 4279). Rezultat rada na nivou CEN-a čine sistemski standardi, prihvaćeni u Evropi, a u Nemačkoj objavljeni kao DIN EN 805 „Snabdevanje vodom - Zahtevi za sisteme i komponente izvan objekata“. Sadrže i opisuju opšte priznato stanje tehnike u Evropi. Objavljivanjem standarda DIN EN 805 u martu 2000, u potpunosti ili delimično su povučeni dosadašnji standardi DIN 19630 kao i DIN 4279 (DIN prikaz 4/2000), iako sadržaji tih standarda nisu u potpunosti pokriveni

novim DIN EN 805.

U principu, dopunske nacionalne odredbe je moguće formulisati, pod uslovom da nisu, nikako ili u potpunosti, odnosno na zadovoljavajući način, sadržane u evropskim standardima, kako bi se na taj način pokrili potrebni nacionalni sadržaji. DVGW to "dodatno normiranje" pokriva za područje DIN EN 805, na osnovu zaključka Tehničkog komiteta "Distribucija vode" i DIN Odbora za standarde vodoprivrede (Normenausschuss Wasserwesen (NAW)), objedinjujući ove sadržaje i sadržaje DVGW W 400(A) "Tehnička pravila za distributivne vodovodne sisteme" (TRWV). Za DVGW W 400 (A) urađena su tri dela:

- DVGW W 400-1 (A): Tehnička pravila za distributivne vodovodne sisteme ; deo 1: Projektovanje
- DVGW W 400-2 (A): Tehnička pravila za distributivne vodovodne sisteme; deo 2: Izgradnja i ispitivanje
- DVGW W 400-3 (A): Tehnička pravila za distributivne vodovodne sisteme; deo 3: Rad i održavanje

Tehničko pravilo DVGW W 400-1 (A), pored odrednica iz DIN EN 805, sadrži i dopunske konkretizujuće zahteve za projektovanje distributivnih vodovodnih sistema. To su, pored ostalih, odrednice za:

- pojmove,
- projektne ciljeve,
- kvalitet vode,
- trasiranje cevovoda i zajedničko korišćenje saobraćajnica,
- oblik mreže, servisni pritisak (pritisak u distributivnoj mreži) i regulaciju pritiska,
- hidrauličko dimenzionisanje sistema,
- najmanja rastojanja prema drugim sistemima, kao i za debljinu nadsloja,
- izbor i raspoređivanje delova sistema i
- puštanje u rad novoizgrađenih delova distributivnih vodovodnih sistema.

Tehničko pravilo DVGW W 400-1 (A) posebno zamenjuje tehničko pravilo DVGW W 403 (M) i, pored aktuelnog upućivanja na normative, između ostalog, u sledećim tačkama dalje su opisani:

pojmovi:

Uobičajeni nemački pojmovi harmonizovani su sa